

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง“เนื้อหา โครงสร้างรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวัน” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างรูปแบบและหัวข้อเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ไทย
2. เพื่อศึกษาความสำคัญของหน้าบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์รายวันไทย พิจารณาจาก โครงสร้างรูปแบบ, ปริมาณเนื้อหา ความโดดเด่นของข้อเขียนของบุคคลที่มีชื่อเสียงการวางตำแหน่งหน้าและความถี่ในการนำเสนอ
3. เพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่ ซึ่งปรากฏจากเนื้อหาที่นำเสนอในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 8 ฉบับ ได้แก่ สยามรัฐ บางกอกโพสต์ มติชน กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง และข่าวสด โดยได้แบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ ได้แก่ สยามรัฐ บางกอกโพสต์ มติชน และกรุงเทพธุรกิจ
2. หนังสือพิมพ์แนวปริมาณ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง และข่าวสด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยประกอบ ในเรื่องของโครงสร้างรูปแบบ การจัดหน้า หัวข้อเนื้อหา การให้ความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 2 ประเภท มีความแตกต่างกันสรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพขององค์ประกอบที่หลากหลายกว่าหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ ดังนี้

หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ	หนังสือพิมพ์แนวปริมาณ
บทบรรณาธิการ	บทบรรณาธิการ
บทความประจำ	บทความประจำ
การ์ตูน	การ์ตูน
ปกิณฑกะและข่าวสั้น	ปกิณฑกะและข่าวสั้น
บทความ/ทัศนะจากบุคคลภายนอก	-
เสียงจากหนังสือพิมพ์อื่น	-
คอลัมน์เจตนาหมาย	-

2. สำหรับเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้ง 2 ประเภท มีความนิยมนำเสนอเนื้อหาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ เนื้อหาที่นิยมนำเสนอในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง ถัดมาบรรดลงมาเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ซึ่งผลการศึกษายังพบอีกว่ามีหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เพียงฉบับเดียวที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการต่างประเทศมากกว่าการเมือง ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับต่างประเทศของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองและต่างประเทศเพื่อนบ้านในแถบภูมิภาคเอเชีย

3. การให้ความสำคัญ ผลการศึกษพบว่าหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการมากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ พิจารณาจากการให้ปริมาณเนื้อที่ ซึ่งหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพจะปริมาณเนื้อที่มากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ คือหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ จะให้ปริมาณเนื้อที่เต็มหน้าถึงสองหน้า ส่วนหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวปริมาณมีปริมาณเนื้อที่ส่วนใหญ่ไม่เต็มหน้า มีเพียงข่าวสดฉบับเดียวมีปริมาณเนื้อที่เต็มหน้า

4.บทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ ได้แก่ การเป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับหนังสือพิมพ์ การเป็นช่องทางในการบอกจุดยืนและนโยบายของหนังสือพิมพ์ การเป็นเวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนแปลงความคิด การเป็นผู้นำทางความคิดและเปิดประเด็น และสุดท้ายการให้เนื้อหาเชิงเสียดสีล้อเลียน

และผลการวิจัยยังพบอีกว่าโดยส่วนใหญ่หน้าบรรณาธิการของทั้ง 2 ประเภท ปรากฏบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำทางความคิดและเปิดประเด็นมากที่สุด จากการศึกษายังพบอีกว่า หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพจะปรากฏบทบาทหน้าที่มากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นเวทีสาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิด และการเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในหน้าบรรณาธิการหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพมากกว่าแนวปริมาณ

ส่วนภาพรวมของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับสรุปได้ ดังนี้

สยามรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาไทยที่เก่าแก่ที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงคณะบุคคลทำงานโดยเฉพาะในส่วนของตัวบรรณาธิการมากหลายยุคหลายสมัยแบ่งเป็นช่วงระยะเวลาต่างๆ ดังนี้

1.นายสละ ลิขิตกุล	(2493-2496)
2.นายรำพรรณ พุกกะเจียม	(2497-2501)
3.ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	(2502-2503)
4.นายประจวบ ทองคูไร	(2504-2514)
5.นายนพพร บุญยฤทธิ์	(2514-2520)
6.นายชลอ อยู่เย็น (เพียง 1 เดือน ในช่วงที่นายนพพร บุญยฤทธิ์ ถูกถอนใบอนุญาต)	
7.นายสมบัติ ภูกาญจน์	(2520-2529)
8.นายจัตวา กลิ่นสุนทร	(2529-2534)
9.นายสมบัติ ภูกึ่งกาญจน์	(2534)
10. นายอัศศิริ ธรรมโชติ	(2535 - ปัจจุบัน)

ในแต่ละยุคของบรรณาธิการโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของสยามรัฐ ก็มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่ละกับโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการน่าจะมีส่วนมาจากอิทธิพลของตัวบรรณาธิการที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ในช่วงกำเนิดหนังสือพิมพ์กับ บรรณาธิการ 3 คนแรก ได้แก่ นายสละ ลิขิตกุล นายรำพรรณ ทุกกะเจียม และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หน้าบรรณาธิการของสยามรัฐมีโครงสร้างรูปแบบ คือ บทบรรณาธิการ คอลัมน์จดหมาย การ์ตูนหรือสัปดาห์ การแบ่งคอลัมน์นิยมใช้ช่องว่างเป็นตัวแบ่งคอลัมน์ และใช้เส้นล้อมกรอบสำหรับคอลัมน์ขนาดเล็ก โดยในยุคนี้จะให้ปริมาณเนื้อที่ของหน้าบรรณาธิการเต็มหน้า

ต่อมาในช่วงปี 2504 นายประจวบ ทองอุไร บรรณาธิการคนที่ 4 หน้าบรรณาธิการของสยามรัฐมีเพียง 3 องค์ประกอบเท่านั้นคือ บทบรรณาธิการ คอลัมน์จดหมาย และสัปดาห์ จะไม่มีภาพการ์ตูน การแบ่งคอลัมน์และปริมาณเนื้อที่ยังคงเท่าเดิม

จากนั้นปี 2514 หน้าบรรณาธิการในยุคของนายนพพร บุญยฤทธิ์ บรรณาธิการคนที่ 5 ได้เพิ่มปริมาณเนื้อที่ของหน้าบรรณาธิการเป็นสองหน้า โดยเน้นในส่วนของบริษัทความมากขึ้น และมีภาพการ์ตูนล้อเลียนเสียดสี โดยตำแหน่งของบริษัทความก็ยังคงอยู่ในตำแหน่งซ้ายของหน้า และตำแหน่งของภาพการ์ตูน จะอยู่เหนือรอยพับครึ่งของหน้า

สำหรับยุคนายสมบัติ ภูกาญจน์ บรรณาธิการคนที่ 7 (2524) และ คนที่ 9 (2534) โดยในช่วงปี 2524 หน้าบรรณาธิการของสยามรัฐได้ลดลงเหลือเพียงหน้าเดียว แต่ยังคงมีโครงสร้างรูปแบบเช่นเดิม ต่อมาในปี 2534 หน้าบรรณาธิการได้ปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มปริมาณของเนื้อที่เป็นสองหน้าอีกครั้ง โดยหน้าตรงข้ามจะเน้นในส่วนของบริษัทความมากขึ้น ด้วยบทความประจำที่มีชื่อเสียง ได้แก่ “ชอยสวพุล” ซึ่งเป็นบทความขนาดใหญ่มีเนื้อที่ปริมาณค่อนข้าง

ส่วนสยามรัฐในยุคปัจจุบัน เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของจากตระกูลปราโมช มาเป็นนายชัชวาล คงอุดม โดยมีนายศักดิ์ศิริ ธรรมโชติ เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา และ นายศักดิ์ดา นพเกตุ เป็นบรรณาธิการผู้อำนวยการ เป็นบุคคลซึ่งมีอำนาจและดูแลนโยบายของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในสยามรัฐกลายเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีสีสันมากขึ้น มีข่าวอาชญากรรม ข่าวบันเทิงมากขึ้น มีลักษณะคล้ายกับหนังสือพิมพ์ในแนวปริมาณมากขึ้น

ส่วนหน้าบรรณาธิการของสยามรัฐ ก็ยังมีโครงสร้างรูปแบบไม่แตกต่างจากเดิมนัก กล่าวคือมีส่วนของบริษัทความ การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี บทความประจำ และบทความหรือทัศนะจากบุคคลภายนอก ส่วนหน้าตรงข้าม (Op.Ed) พบว่าโครงสร้างรูปแบบและมีการจัดหน้ามีลักษณะเดียวกับหนังสือพิมพ์แนวปริมาณอย่างไทยรัฐ กล่าวคือ จะมีส่วนของคอลัมน์ปกิณกะและข่าวสั้น บทความประจำ การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี ข่าวและภาพข่าว ซึ่งแตกต่างกันเพียงไม่มีบริษัทความในหน้าเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสยามรัฐในปัจจุบันให้เป็นหนังสือพิมพ์แบบเดียวไทยรัฐ

ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย แต่ไม่เปลี่ยนแปลงไปและเป็นจุดยืนที่สำคัญของหนังสือพิมพ์สยามรัฐมาจนปัจจุบัน คือ บทบรรณาธิการ ซึ่งมีตำแหน่งของคอลัมน์ที่แน่นอนจากอดีตจนปัจจุบัน คืออยู่ในตำแหน่งซ้ายสุดของหน้าบรรณาธิการมา โดยตลอด นอกจากเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้กับหน้าบรรณาธิการ และยังสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้อ่าน ได้อีกด้วย

สำหรับเนื้อหา บทบรรณาธิการของสยามรัฐนิยมนำเสนอหัวข้อเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 39) รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ (ร้อยละ 22)

การตูนล้อเลียนเสียดสี เป็นลักษณะการ์ตูนช่องเดียว ซึ่งอยู่ในหน้าสาม และการ์ตูน 3 ช่อง ในหน้า ตรงข้าม เนื้อหาของการ์ตูนจะนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 58) รองลงมาเป็นเรื่องเศรษฐกิจ (ร้อยละ 17) ตำแหน่งการ์ตูนจะอยู่ตำแหน่งต่ำกว่ารอยพับครึ่ง

บทความประจำและบทความจากบุคคลภายนอกจะอยู่ในหน้าบรรณาธิการ ตำแหน่งบนของหน้า ในคอลัมน์ที่ 3-4 และนำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับการเมืองมากเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 40)

ดังนั้นเนื้อหาโดยรวมของหน้าบรรณาธิการ จะเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง (ร้อยละ 42.60) โดยมี เนื้อหาของเศรษฐกิจเป็นเรื่องรองลงมา (ร้อยละ 12.11)

สำหรับการให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการของสยามรัฐ โดยพิจารณาจากการให้ปริมาณเนื้อ ที่ของหน้าบรรณาธิการ คือประมาณหน้าครึ่ง และเปิดโอกาสให้มีข้อเขียนบุคคลที่ชื่อเสียงปรากฏอยู่ มากมายในคอลัมน์ "ไทยวิทัน 2000"

ส่วนบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการของสยามรัฐ จะทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิดและเปิด ประเด็น เป็นอันดับหนึ่งซึ่งปรากฏอยู่ในรูปบทบรรณาธิการ บทความประจำ การ์ตูน ส่วนอันดับรองลงมาได้ แก่บทบาทหน้าที่ของการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิด ซึ่งอยู่ในรูปของ บทความจากบุคคลภายนอก

สำหรับแนวโน้มเกี่ยวกับนโยบายในอนาคตของหน้าบรรณาธิการของสยามรัฐ

คุณวิชัย อากามงคล หัวหน้าบรรณาธิการสยามรัฐ ได้กล่าวว่า คณะผู้บริหารของสยามรัฐมีความคิดที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสยามรัฐ ให้มีลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์แบบไทยรัฐมากขึ้น แต่ในส่วนของหน้าบรรณาธิการคงจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักจากปัจจุบัน เพราะในส่วนของหน้าบรรณาธิการก็อยากให้มีเอกลักษณ์ และเป็นหน้าที่ไม่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก เพื่อผู้อ่านจะได้สามารถจดจำได้และไม่สับสน และในส่วนของบทบรรณาธิการที่พยายามคงในรูปแบบเดิมเอาไว้

บางกอกโพสต์ เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของไทยที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในรัชกาลปัจจุบัน สามารถแบ่งช่วงของบางกอกโพสต์ออกเป็น 2 ช่วง คือช่วงกำเนิดหนังสือพิมพ์จนกระทั่งก่อนนำเข้าตลาดหลักทรัพย์ ในปี 2527 จะดำเนินงานภายใต้เจ้าของซึ่งเป็นชาวต่างชาติ (ตามประวัติบางกอกโพสต์ ในบทที่ 4) ซึ่งผู้บริหารในขณะนั้นเห็นว่าบางกอกโพสต์มีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น ช่วยลดภาระด้านภาษี แล้วนำเงินส่วนนี้มามอบเป็นสวัสดิการให้แก่พนักงาน และเพื่อช่วยเสริมสร้างภาพพจน์ว่าเป็นบริษัทที่มีคนไทยเป็นเจ้าของโดยส่วนใหญ่ และช่วงปัจจุบันที่มีโดยคนไทยถือหุ้นประมาณ 80%³¹

ดังนั้นถ้าแบ่งโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของบางกอกโพสต์ออกตามลักษณะของการเป็นเจ้าของบางกอกโพสต์ โดยชาวต่างชาติและคนไทย ดังนี้

เริ่มกำเนิดบางกอกโพสต์ จะเป็นช่วงที่บางกอกโพสต์มีเจ้าของเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งบางกอกโพสต์ในช่วงนี้จะได้อิทธิพลมาจากหนังสือพิมพ์ฝรั่ง เพราะเจ้าของและคณะผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ซึ่งรูปแบบของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์จะออกมาในสไตล์ของหนังสือพิมพ์อังกฤษ ในส่วนของหน้าบรรณาธิการก็เช่นกัน จะเน้นการจัดหน้าแบบอนุรักษนิยมในแบบฉบับของหนังสือพิมพ์อังกฤษ โดยมีบทบรรณาธิการ บทความจากสำนักข่าวทั่วโลก เช่น เอพี รอยเตอร์ และการตุ้ยนลื้อเลียนก็มาจากต่างประเทศ เช่นกันส่วนใหญ่จะมาจากประเทศอังกฤษ กล่าวได้ว่าส่วนข้อเขียนที่เกิดขึ้นในช่วงแรกของบางกอกโพสต์มาจากต่างประเทศ

ต่อมาหน้าบรรณาธิการของบางกอกโพสต์ ในยุคตั้งแต่ปี 2524 เริ่มมีข้อเขียนและการตุ้ยนลื้อเลียนที่มาจากคนไทยมากขึ้น โดยที่โครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการก็ไม่แตกต่างไปจากเดิม

³¹ ประไพ ไกรษรโกวิท, เรื่องเดิม, หน้า 9-10

จากนั้นในช่วงประมาณปลายปี 2527 บางกอกโพสต์ได้เข้าตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งคนไทยเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบางกอกโพสต์ด้วยการซื้อขายหุ้นผ่านตลาดหลักทรัพย์

ต่อมาในช่วงปี 2534 โครงสร้างรูปแบบของบรรณาธิการก็ไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก แต่จะมีข้อเขียนต่างๆมาจากคนไทยมากขึ้น รวมทั้งภาพการ์ตูนล้อเลียนโดยการ์ตูนนิสต์คนไทยก็ถูกนำเสนอในหน้าบรรณาธิการเป็นประจำ โดย "NOP"

ในปี 2539 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ครั้งใหญ่ เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการ ด้วยองค์ประกอบที่ไม่แตกต่างกัน แต่ปริมาณเนื้อหาของหน้าเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนกล่าวคือปัจจุบันมีเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการสองหน้าเต็ม และนโยบายในการเปิดการข่าโฆษณานในหน้าบรรณาธิการ เพราะต้องการให้หน้าบรรณาธิการเป็นหน้าของการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ชื่อว่า "Opinion & Analysis" ซึ่งเน้นส่วนของการแสดงความคิดเห็นจากผู้อ่านในคอลัมน์จดหมาย ชื่อ "Postbag" และส่วนของ "Commentary" เป็นบทวิเคราะห์เรื่องต่างๆจากบรรณาธิการในส่วนต่างๆของบางกอกโพสต์ และเพิ่มส่วนข้อมูลผู้จัดทำ (Masthead) ซึ่งเป็นรายชื่อทีมงาน พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ ด้วยแนวความคิดที่ว่าต้องการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่านในการติดต่อ หรือพูดคุยกับบรรณาธิการในส่วนต่างๆได้ตลอดเวลา รวมทั้งเพิ่มคอลัมน์ปกิณกะเกี่ยวกับสังคมการเมือง " Inside Politics" เรียกว่าในยุคปัจจุบันโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการบางกอกโพสต์มีองค์ประกอบมากกว่าในยุคที่ผ่านมา และมากกว่าหนังสือพิมพ์รายวันฉบับอื่นๆ กล่าวคือ มีโครงสร้างของหน้า ดังนี้

- บทบรรณาธิการ
- บทความจากบุคคลภายนอก
- บทความประจำ
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี
- คอลัมน์จดหมาย
- เสียงจากหนังสือพิมพ์อื่น
- คอลัมน์ปกิณกะ
- ส่วนข้อมูลผู้จัดทำ

บทบรรณาธิการ ตำแหน่งซ้ายของหน้า ซึ่งเป็นคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์พิมพ์บางกอกโพสต์ เป็นคอลัมน์เดียวเท่านั้น ในฉบับที่ขึ้นต้นด้วยอักษรสีขาวเป็นอักษรตัวแรกและเป็นตัวใหญ่ในกรอบพื้นดำ และมีเส้นล้อมกรอบไว้อย่างชัดเจน

และส่วนข้อมูลผู้จัดทำอยู่ใต้บรรณาธิการ และการ์ตูนจะอยู่ด้านบนเหนือรอยพับครึ่งในคอลัมน์ที่ 4-6 ซึ่งเป็นการจัดหน้าแบบอนุรักษนิยม ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับต่างประเทศมากที่สุด

สำหรับหน้าตรงข้าม (OP.ED)จะเป็นส่วนของหน้าวิเคราะห์และคอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน ซึ่งคอลัมน์จดหมายจะอยู่ในตำแหน่งต่ำกว่ารอยพับครึ่งของหน้าซึ่งเป็นจุดขายที่สำคัญที่สุด และที่สำคัญนโยบายของหน้าบรรณาธิการจะไม่มีการขายโฆษณา

สำหรับประเภทของเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการ จากอดีตจนถึงปัจจุบันยังคงเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับต่างประเทศ ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากเป็นกลุ่มผู้อ่าน เป็นผู้มีความรู้ นักวิชา นักศึกษา และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อย่างไรก็ตามปัจจุบันสัดส่วนปริมาณเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศไทยได้เพิ่มสูงขึ้น

การให้ความสำคัญของหน้าบรรณาธิการบางกอกโพสต์เห็นได้อย่างชัดเจน จากปริมาณเนื้อหาที่เพิ่มขึ้นจากในอดีตมีเพียงหน้าเดียว ได้เพิ่มเป็นสองหน้าในยุคปัจจุบันที่เจ้าของเป็นคนไทยและมีนโยบายชัดเจนที่ให้น้ำหนักเป็นหน้าของการแสดงความคิดเห็น โดยมีข้อเขียนในรูปของบทความ บทวิเคราะห์ วิจารณ์จากบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือแหล่งข่าวสำคัญ ๆ อย่างสำนักข่าว AP, LES ,รอยเตอร์ รวมทั้งข้อเขียนของระดับบรรณาธิการอาวุโสของบางกอกโพสต์หมุนเวียนกันมาเขียนบทวิเคราะห์ “Commentary”

ส่วนบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ เน้นบทบาทหน้าที่ของการเป็นเวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนความคิด หรือตลาดแห่งความคิดเห็น มาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่าหน้าบรรณาธิการของบางกอกโพสต์เป็นไปตามแบบฉบับของหนังสือพิมพ์คุณภาพ ที่เน้นการแสดงความคิดเห็นในรูปของบทความค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นบทความจากบุคคลภายนอกและคอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน (Postbag) ซึ่งถือว่าคอลัมน์จดหมายนี้เป็นจุดขายที่สำคัญของหน้าเลยทีเดียว³²

ปัจจุบันหน้าตาของหน้าบรรณาธิการของบางกอกโพสต์ ได้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหน้าบรรณาธิการพร้อมกับปรับโฉมใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งมีการออกแบบการจัดหน้าบรรณาธิการเป็นลักษณะคอลัมน์ในแนวดิ่ง ที่มีความเป็นระเบียบ ดูความสวยงาม และสบายตามากขึ้น

³²พิชาย ธีนสุขสม,สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2542

มติชน เป็นหนังสือพิมพ์ "ผู้นำด้านข่าวการเมือง" ในปัจจุบันมีหน้าบรรณาธิการอยู่ในหน้าสอง และมีโครงสร้างรูปแบบของหน้าดังนี้

- บทบรรณาธิการ
- บทความประจำ
- บทความจากบุคคลภายนอก
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี
- คอลัมน์ปกิณกะและข่าวสั้น
- โคลงกลอนสักวา

ส่วนรูปแบบการจัดหน้า เป็นการจัดหน้าแบบผสมระหว่างแนวตั้งและแนวนอน ซึ่งมีบทบรรณาธิการอยู่ในตำแหน่งซ้ายของหน้าเช่นกัน ส่วนการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีจะอยู่ใต้บทบรรณาธิการในมุมล่างซ้ายสุด

สำหรับประเภทของเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการมติชน ส่วนใหญ่จะเน้นประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด สอดคล้องกับคำพูดที่ว่า "ผู้นำด้านข่าวการเมือง" รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ส่วนการให้ความสำคัญ กับหน้าบรรณาธิการของมติชนมีปริมาณเนื้อที่โดยประมาณหน้าครึ่ง ในส่วนของหน้าบรรณาธิการ เน้นข้อเขียนของที่แสดงออกซึ่งความ ทั้งบทความ บทบรรณาธิการ บทสัมภาษณ์หรือทัศนะของบุคคลที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดในขณะนั้นที่น่าสนใจ

ส่วนในหน้าตรงข้าม (Op.Ed) เป็นหน้าคอลัมน์วิเคราะห์วิจารณ์เหตุการณ์เด่นทางการเมือง นอกจากรวมคอลัมน์ปกิณกะและข่าวสั้น ที่ให้ความรู้ความผ่อนคลายความหนักจากบทความหรือบทวิเคราะห์ให้กับผู้อ่าน ซึ่งปริมาณเนื้อที่ของหน้าตรงข้ามนี้มีประมาณค่อนหน้า นอกจากนี้หน้าตรงข้าม(Op.Ed) มีความโดดเด่นในการใช้สีสันสะดุดตา และเป็นหนังสือพิมพ์เพียงฉบับเดียวที่ใช้สีในหน้าตรงข้าม ซึ่งมีความแตกต่างจากหน้าบรรณาธิการโดยสิ้นเชิง แต่ในส่วนของเนื้อหาของคอลัมน์นี้ไม่ได้หนีหรือหวาดไปตามสีของหน้าเลย แต่กลับเป็นบทวิเคราะห์วิจารณ์เหตุการณ์เด่นๆที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเมือง

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการของมติชนจะเน้นบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำทางความคิดและเปิดประเด็นในรูปของบทความประจำ การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี บทบรรณาธิการ รองลงมาได้แก่ บทบาทหน้าที่ให้เนื้อหาเชิงเสียดสีล้อเลียน ในรูปของการ์ตูน ปกิณกะและข่าวสั้น และโคลงกลอนสักวา

กรุงเทพฯ หนังสือพิมพ์ธุรกิจที่มีโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการ ดังนี้

- บทบรรณาธิการ
- บทความจากบุคคลภายนอก
- บทความประจำ
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี
- เสียงจากหนังสือพิมพ์อื่น
- ส่วนข้อมูลผู้จัดทำ

ส่วนบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ จะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นเศรษฐกิจ มีการจัดองค์ประกอบของหน้าดูเป็นระเบียบด้วยการใช้เส้นล้อมรอบกรอบ และมีลักษณะเป็นคอลัมน์ แนวตั้งผสมกับแนวนอนโดยมีบทบรรณาธิการ อยู่ในตำแหน่งซ้ายสุดของหน้าเป็นลักษณะในแนวตั้ง และในส่วนของข้อมูลผู้จัดทำอยู่ในส่วนด้านบนสุดของหน้า เป็นคอลัมน์ยาวจากซ้ายไปขวา ซึ่งบรรจุรายชื่อเจ้าของ รายชื่อกองบรรณาธิการ รายงานหุ้น อยู่ในแถบเดียวกัน ส่วนการ์ตูนจะอยู่บริเวณกลางหน้า

สำหรับประเภทเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการกรุงเทพฯ จะเน้นเนื้อหาประเภทการเมืองมากที่สุด

หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ ได้ให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการ โดยให้ปริมาณเนื้อที่เต็มหน้า ซึ่งไม่มีส่วนแทรกอย่างข่าว หรือโฆษณา เข้ามาอยู่ในหน้ารวมทั้งเน้นข้อเขียนและทัศนะจากบุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียงของนักวิชาการและผู้อ่าน

สำหรับบทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการของกรุงเทพฯ เน้นบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำทางความคิดและเปิดประเด็นมากเป็นอันดับหนึ่ง และบทบาทหน้าที่ของการเป็นเสมือนเวทีแลกเปลี่ยนความคิดรองลงมาเป็นอันดับสอง

ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูงสุดในประเทศ ซึ่งโครงสร้างองค์ประกอบหน้าบรรณาธิการของไทยรัฐ มีโครงสร้างดังนี้

- บทบรรณาธิการ
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี
- บทความประจำ

- ปกตินกะและชำซัน
- ส่วนแทรก

หน้าบรรณาธิการของไทยรัฐจะอยู่ในหน้า 3 มาโดยตลอด สามารถกล่าวได้ว่าการจัดหน้าหรือการวางรูปแบบ หรือรูปลักษณะของหนังสือซึ่งมีผู้นำไปเป็นแบบอย่างมากมาย รวมทั้งหน้าบรรณาธิการของไทยรัฐด้วย

การจัดหน้าหน้าบรรณาธิการของไทยรัฐ จะวางส่วนของบทบรรณาธิการอยู่ในตำแหน่งซ้ายของหน้า 3 มาโดยตลอด เพราะต้องการสร้างบุคลิกของหน้าให้ผู้อ่านคุ้นเคยจะได้จำได้³³ และความสำคัญอีกประการ คือหน้า 3 จะเป็นหน้าที่เด่นรองจากปกและบทบรรณาธิการคือหัวใจของหนังสือพิมพ์ในการแสดงจุดยืน ของหนังสือพิมพ์

หน้าบรรณาธิการของไทยรัฐมีปริมาณเนื้อที่ไม่เต็มหน้าเพราะมีส่วนแทรกอยู่ในหน้า ทั้งข่าว และโฆษณา และมีข้อเขียนของบุคคลที่มีชื่อเสียงอย่าง มังกรห้าเล็บ เป็นคอลัมน์ประจำ หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จะไม่ปรากฏบทความหรือข้อเขียนจากบุคคลภายนอก เพราะไทยรัฐมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้หน้าบรรณาธิการของไทยรัฐมีบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำความคิด และเปิดประเด็นเป็นอันดับแรก และไม่ปรากฏบทบาทหน้าที่ของการเป็นเวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหน้าบรรณาธิการของไทยรัฐเลย

เดลินิวส์ ในยุคกำเนิดหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ได้วางหน้าบรรณาธิการไว้ในหน้าสุดท้าย จากนั้นหน้าบรรณาธิการของเดลินิวส์มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าบรรณาธิการค่อนข้างบ่อย ซึ่งในปัจจุบันหน้าบรรณาธิการตำแหน่งและโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการคล้ายกับหน้าบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐค่อนข้างมาก กล่าวคือมีองค์ประกอบดังนี้

- บทบรรณาธิการ
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี
- บทความประจำ
- ปกตินกะและชำซัน
- ส่วนแทรก

³³ มานิจ สุขสมจิต, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2542

และมีรูปแบบการจัดหน้า คือ การวางตำแหน่งของบทบรรณาธิการ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของหน้าไว้ในคอลัมน์ซ้ายสุด มีเส้นล้อมกรอบอย่างชัดเจน ซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี อยู่ในตำแหน่งประจำคืออยู่ล่างสุดของหน้า ซึ่งมีการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์เป็นลักษณะคอลัมน์ในแนวยาว เป็นลักษณะการ์ตูนสามช่อง นิยมนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องเศรษฐกิจ

บทความประจำ อยู่ในคอลัมน์ขวาสุด มีลักษณะเป็นคอลัมน์ในแนวดิ่ง ซึ่งเป็นข้อเขียนที่เน้นหัวข้อเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐกิจเช่นกัน

ปกิณกะและข่าวสั้น จะอยู่ในตำแหน่งบริเวณกลางหน้าลงมาด้านล่าง ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมล้อเลียน

ดังนั้นเนื้อหาโดยภาพรวมของหน้าบรรณาธิการของเดลินิวส์ จะเน้นประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองอันดับแรก รองลงมาได้แก่ เศรษฐกิจ

สำหรับปริมาณเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการของเดลินิวส์ มีปริมาณเนื้อที่ถึงไม่เต็มหน้า แต่ก็เปิดรับข้อเขียนของบุคคลภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในแวดวงวิชาการ

ส่วนบทบาทหน้าที่ หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์เน้นบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำทางความคิดและเปิดประเด็นมากที่สุด รองลงมาคือการนำเสนอเชิงเสียดสีล้อเลียน

สำหรับแนวนโยบายของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คุณก้าแหง ภริตานนท์ กล่าวถึงนโยบายเกี่ยวกับหน้าบรรณาธิการว่า เดลินิวส์เริ่มให้ความสำคัญกับหน้าบรรณาธิการมากขึ้น โดยปรับให้มีบทบรรณาธิการเป็นประจำทุกวัน และมีโครงสร้างรูปแบบหน้าบรรณาธิการชัดเจนมากขึ้น แต่ในส่วนของบทบรรณาธิการก็ยังคงไม่โดดเด่นเช่นเดิม

บ้านเมือง เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีหน้าบรรณาธิการอยู่ในหน้าสามเหมือนกับหนังสือพิมพ์แนวปริมาณฉบับอื่น แต่มีโครงสร้างรูปแบบและการจัดหน้าแตกต่างจาก บ้านเมืองในอดีต และหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น กล่าวคือมีโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการประกอบด้วย บทบรรณาธิการ บทความประจำ

ปกิณกะและชำخัน เท่านั้น ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับเดียวในปัจจุบันที่ไม่มีภาพการ์ตูนล้อเลียนเสียดสี และการจัดหน้าโดยการวางตำแหน่งของบทบรรณาธิการไว้ในตำแหน่งขวาสุดของหน้า ในส่วนนี้คุณถาวร สุวรรณ หัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง กล่าวว่า สาเหตุที่ไม่มีภาพการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีในหน้าบรรณาธิการ เพราะว่าภาพการ์ตูนเป็นองค์ประกอบที่ไม่ลงตัว กับการออกแบบของหน้าบรรณาธิการของบ้านเมือง ซึ่งรู้สึกว่ามีการ์ตูนอยู่ในหน้าบรรณาธิการจะทำให้หน้าดูรกดูเกะกะ สำหรับการจัดหน้าโดยวางบทบรรณาธิการไว้ตำแหน่งขวาสุดของหน้า เนื่องจากหลักการมองของคนทั่วไป คือเมื่อผู้อ่าน อ่านหน้าหนึ่งเสร็จแล้วจะพลิกอ่านหน้าต่อไป ก็จะต้องเจอหน้าสามด้านขวามือก่อน คิดว่าส่วนนี้น่าจะเป็นจุดเด่นจุดสำคัญของหน้ามากที่สุด

สำหรับประเภทของเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการของบ้านเมือง ส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาประเภทการเมือง เพราะหน้าบรรณาธิการของบ้านเมือง มีชื่อว่า "บทนำ-การเมือง"

ส่วนความสำคัญหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองในปัจจุบัน มีปริมาณเนื้อที่ของหน้ามากกว่าคั่นหน้า และไม่พบข้อเขียนของบุคคลภายนอกในหน้าบรรณาธิการของบ้านเมืองเลย

บทบาทหน้าที่ ที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง จะเน้นบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นผู้นำทางความคิด และการเปิดประเด็นมากที่สุด รองลงมาเป็นบทบาทหน้าที่ของการให้เนื้อหาเชิงเสียดสีล้อเลียน และสุดท้ายบทบาทหน้าที่ของการเป็นช่องทางบอกนโยบายผู้อ่านกับหนังสือพิมพ์

ข่าวสด เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอายุน้อยที่สุดในบรรดาหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษาคั้งนี้ ซึ่งปรากฏหน้าบรรณาธิการอยู่ในหน้าสาม ของฉบับ ซึ่งมีโครงสร้างรูปแบบคล้ายกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเช่นกัน กล่าวคือ มีโครงสร้างองค์ประกอบของหน้า คือ

- บทบรรณาธิการ
- บทความประจำ
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี
- ปกิณกะและชำขัน

โครงสร้างรูปแบบและการจัดหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ข่าวสด ตั้งแต่ช่วงกำเนิดหนังสือพิมพ์ จนกระทั่งปัจจุบันมีโครงสร้างรูปแบบที่ไม่เปลี่ยนแปลง และให้ความสำคัญกับส่วนของบทบรรณาธิการมาก โดยให้ปริมาณเนื้อที่กับบทบรรณาธิการมากและโดดเด่นที่สุดในหน้า ซึ่งคุณฐากร บุนปาน กรรมการบริหารหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า หน้าบรรณาธิการของข่าวสดจุดเด่นอยู่ที่บท

บรรณาธิการ เราจึงให้ปริมาณเนื้อที่มาก และอยู่ในหน้าที่เรียกว่าเป็นหน้าสดสามารถปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์ปัจจุบันด้วย ส่วนตำแหน่งที่วางบทบรรณาธิการจะอยู่ในตำแหน่งซ้ายสุดของหน้าเป็นลักษณะคอลัมน์ในแนวตั้ง

สำหรับประเภทเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการ ข่าวสดจะเน้นเนื้อหาประเภทการเมืองเป็นอันดับแรก และรองลงมาเป็นเนื้อหาประเภทเศรษฐกิจ

การให้ความสำคัญ โดยปริมาณเนื้อที่ของหน้าบรรณาธิการของข่าวสดนั้น มีปริมาณเนื้อที่ของหน้าบรรณาธิการโดยเฉลี่ยเต็มหน้า เนื่องจากหน้าตรงข้ามข่าวสดได้เปิดเวทีสาธารณะให้กับข้อเขียนจากบุคคลภายนอกในการแสดงความคิดเห็นบ้าง

บทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ จะเน้นบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำทางความคิดเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นบทบาทหน้าที่ของการช่องทางในการบอกนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. โครงสร้างรูปแบบ และการจัดหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน

หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแยกความคิดเห็นของบรรณาธิการออกจากกรรณการรายงานข่าวทั่วไป ซึ่งความคิดเห็นของบรรณาธิการถือเป็นหัวใจและจุดยืนที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของบทบรรณาธิการ

จากการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 8 ฉบับ มีบทบรรณาธิการมาตั้งแต่เริ่มกำเนิดหนังสือพิมพ์ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับเลยทีเดียว

สำหรับโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ สามารถแบ่งได้ตามลักษณะของเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ คือหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ และหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ

หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งเสนอเนื้อหาที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ เพื่อที่จะได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม และประเทศชาติ ซึ่งจะเน้นการปฏิบัติหน้าที่หลักในการเสนอ

ความคิดเห็น และอธิบายความหมายของข่าวมากกว่าภาระหน้าที่ด้านอื่น เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์ จึงเป็นเนื้อหาที่เป็นบทความ และข้อเขียนเชิงตีความ และข้อเขียนเชิงอธิบายเบื้องหน้าเบื้องหลังของข่าว และตระหนักถึงความสำคัญของข่าวและที่ให้เห็นถึงผลกระทบของข่าวนั้นให้ประชาชนทราบ ส่วนภาระหน้าที่ของการเสนอเนื้อหาข่าวนั้น หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ถือว่าเป็นรอง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ จึงถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเป็น "หนังสือพิมพ์เพื่อการแสดงความคิดเห็น" (Press of Opinion) และที่สำคัญที่สุดคือการเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ประชาชาติ (Lead Public opinion) ซึ่งโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ จะสอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ โครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ น่าจะเกิดขึ้นจากแนวคิดอุดมการณ์ และนโยบายของหนังสือพิมพ์ ที่มุ่งเน้นการแสดงความคิดเห็นมากกว่าการรายงานข่าว จึงอุทิศเนื้อที่ของกระดาษเพื่อการแสดงความคิดเห็น เพราะถือว่าเป็นหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์

ดังนั้นโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการจึงเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดเพื่อการส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ ในรูปของบทบรรณาธิการและการ์ตูนล้อเลียนเสียดสี และความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก ที่ปรากฏในรูปของคอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน รวมทั้งบทความจากผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาอาชีพต่างๆ ซึ่งจะไม่มีส่วนแทรกประเภทข่าวหรือโฆษณา เข้ามาในหน้าบรรณาธิการเลย เพราะข่าวหรือโฆษณาส่วนใหญ่อยู่ในหน้าตรงข้ามมากกว่า

ส่วนหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทที่มุ่งเน้นเนื้อหาที่คนทั่วไปสนใจใคร่รู้ อาจให้ความเพลิดเพลิน หรือเร้าใจ ได้แก่ ข่าวนั้นเทิง ข่าวอาชญากรรม

ในการปฏิบัติหน้าที่ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้นิยมอุทิศหน้ากระดาษส่วนใหญ่ให้กับการรายงานข่าวทุกชนิดตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากกว่าที่จะพยายามเผยแพร่ความคิดเห็นเช่นหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ ซึ่งมีโครงสร้างรูปแบบที่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ กล่าวคือ ในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ จึงปรากฏเพียงข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็นเฉพาะส่วนหนังสือพิมพ์เท่านั้น จะไม่มีความคิดเห็นจากผู้อ่านหรือบุคคลภายนอกเลย เพราะหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวปริมาณทุกฉบับจะมีส่วนของข่าวปรากฏในหน้าบรรณาธิการในสัดส่วนเนื้อที่ไม่น้อยกว่า $\frac{1}{4}$ ของหน้า

ดังนั้นโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการและการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์รายวันในปัจจุบันสามารถแบ่งตามลักษณะของประเภทหนังสือพิมพ์ ได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์แนวปริมาณ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง และข่าวสด จะมีองค์ประกอบของหน้าบรรณาธิการ คือ

- บทบรรณาธิการ
- บทความ
- การ์ตูนล้อเลียนเสียดสี (ยกเว้น บ้านเมือง)
- คอลัมน์ปกิณกะ และข่าวขัน
- ส่วนแทรก ได้แก่ ข่าว และโฆษณา

2. หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ ได้แก่ บางกอกโพสต์ สยามรัฐ มติชน และกรุงเทพธุรกิจ ซึ่งมีองค์ประกอบของหน้าบรรณาธิการดังนี้ คือ

- บทบรรณาธิการ
- บทความจากบุคคลภายนอก
- บทความประจำ
- การ์ตูน
- เสียงจากหนังสือพิมพ์อื่น
- คอลัมน์จดหมาย
- คอลัมน์ปกิณกะและข่าวขัน

สำหรับการจัดหน้าบรรณาธิการ ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภท มีความแตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือเกือบทุกฉบับจะนิยมวางบทบรรณาธิการไว้ในตำแหน่งซ้ายของหน้าและมีลักษณะเป็นคอลัมน์ในแนวดิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญที่สุดของหน้า ยกเว้น หน้าบรรณาธิการของบ้านเมือง ซึ่งอยู่ในหน้า 3 และบทบรรณาธิการอยู่ในตำแหน่งขวาของหน้า

ส่วนการ์ตูนล้อเลียนเสียดสี (Satire) หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะวางไว้บริเวณกลางถึงค่อนข้างไปด้านล่างของหน้า ยกเว้น บ้านเมืองที่ไม่มีการ์ตูนในหน้าบรรณาธิการ นอกจากนี้บางกอกโพสต์เป็นหนังสือพิมพ์เน้นการจัดหน้าแบบอนุรักษนิยม(Conservative) ตามลักษณะของหนังสือพิมพ์อังกฤษ ที่มีตำแหน่งของการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีที่แน่นอน คืออยู่เหนือรอยพับครึ่งด้านซ้ายติดกับบทบรรณาธิการ ซึ่งบางกอกโพสต์เป็นหนังสือพิมพ์ได้รับอิทธิพลจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศค่อนข้างมาก เพราะบางกอกโพสต์ถูกวางรากฐานมาจากชาวต่าง ในรุ่นบุกเบิกบางกอกโพสต์ ซึ่งปัจจุบันถึงแม้ว่าคนไทยจะถือหุ้นประมาณ 80% ก็ตาม การหน้าบรรณาธิการของบางกอกโพสต์ ก็ยังคงเป็นไปตามแบบอย่างของหน้าบรรณาธิการแบบต่าง

ประเทศ และล่าสุดการออกแบบรูปโฉมใหม่ของบางกอกโพสต์ก็เป็นชาวต่างประเทศ ดังนั้นโครงสร้างรูปแบบของหน้าบรรณาธิการของบางกอกโพสต์ก็จะไม่แตกต่างจากหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ แต่ก็ยังเป็นหน้าบรรณาธิการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ชัดเจน มีการจัดหน้าเป็นระเบียบ สวยงาม นับเป็นหน้าบรรณาธิการครบถ้วนตามหลักของหน้าบรรณาธิการที่ดีและสวยงามที่สุดในแง่ของโครงสร้างรูปแบบ และการจัดหน้าจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 8 ฉบับ

ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น บทความ โคลงกลอนสักวา คอลัมน์ปริทัศน์และข่าวสั้น จะกระจายอยู่ในบริเวณต่าง ๆ

2. เนื้อหา

สำหรับประเภทเนื้อหาของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภท ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งประเภทของเนื้อหาที่ได้รับความนิยมจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันและครองอันดับหนึ่งมาโดยตลอดในหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับ ได้แก่เนื้อหาประเภทการเมือง น่าจะมีสาเหตุมาจากข่าวการเมืองส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับคณะบุคคลทางการเมืองและกระบวนการทำงานของรัฐ ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ที่จะต้องคอยตรวจสอบคณะทำงานของรัฐ และความไม่ชอบมาพากลที่จะเกิดขึ้นจากการทำงานของรัฐ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน โดยจะเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศมากขึ้น เช่นการเมือง การปกครองและเศรษฐกิจ ถือว่าเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม

นอกจากนี้ทำให้เห็นว่าหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ปริมาณคงก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเนื้อหาของการนำเสนอในหน้าบรรณาธิการด้วยเช่นกัน เพราะหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวปริมาณส่วนใหญ่จะมีนโยบายให้เป็นหน้า "บทบรรณาธิการและการเมือง"

ปัจจุบันประเภทเนื้อหาของข้อเขียนที่ปรากฏขึ้นในหน้าบรรณาธิการ ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องราวประเภทการเมืองเช่นเดียวกัน และน่าจะมีสาเหตุมาจากกระแสของการปฏิรูปการเมือง รวมทั้งการปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ก็จับตามองวิถีการและผลการแก้ปัญหาจากคณะรัฐบาล เป็นสิ่งเกิดขึ้นในช่องของการศึกษา ซึ่งเรื่องราวข่าวสารเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและเข้าใจยาก จึงจำเป็นที่หนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่ในการอธิบายเบื้องหน้าและเบื้องหลังของข่าวนั้นและวิเคราะห์ วิจัย เพื่อให้เกิดแง่มุมมอง และข้อมูลเพียงพอใจที่สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในข่าวหรือเหตุการณ์นั้นได้

3. การให้ความสำคัญ

หนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ มีปริมาณเนื้อที่ของหน้าบรรณาธิการมากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ กล่าวคือหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ ก็เป็นช่องทางของการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางของลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่ เน้นภาระหน้าที่ของการให้ความอธิบาย ถึงข้อเท็จจริงเบื้องหน้าเบื้องหลังข่าว และการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นหน้าบรรณาธิการจึงเต็มไปด้วยข้อเขียนที่แสดงออกซึ่งความคิดเห็นในรูปของบทความทัศนะเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ โดยให้ปริมาณเนื้อที่ตั้งแต่นำหน้าหนึ่งจนกระทั่งสองหน้านี้ นอกจากนี้หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพจึงโดดเด่นไปด้วยข้อเขียนจากบุคคลภายนอกซึ่งมีชื่อเสียง และจากผู้อ่าน มากกว่าหนังสือพิมพ์ในแนวปริมาณที่อุทิศเนื้อที่ของกระดาษเพื่อการรายงานข่าวมากกว่าการแสดงความคิดเห็น

4. บทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการ

บทบาทหน้าที่ของหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์คุณภาพและแนวปริมาณ เน้นบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำทางความคิด เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่หนังสือพิมพ์เกิดขึ้นอยู่ประจำในหนังสือพิมพ์บ้านเรา ส่วนบทบาทหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนความคิด หรือเป็นเสมือนเวทีสาธารณะในการแสดงความคิดเห็น ปรากฏอยู่ในหน้าบรรณาธิการหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพมากกว่าหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับหนังสือพิมพ์ หรือการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับหน่วยงานต่างๆ ในคอลัมน์จดหมายที่ปรากฏอยู่ในหน้าบรรณาธิการ ซึ่งปัจจุบันปรากฏอยู่ในหน้าบรรณาธิการของหนังสือแนวคุณภาพเท่านั้น เป็นการอุทิศเนื้อที่ของหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ (To Serve the Public) ในการติดต่อร้องทุกข์ถึงผู้เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ ได้

สำหรับหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือผู้ที่มีส่วนในการรับผิดชอบหน้าบรรณาธิการ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าหน้าบรรณาธิการ เป็นหน้าที่สำคัญที่สุดรองลงมาจากหน้าหนึ่ง เพราะเป็นหน้าที่แสดงถึงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ และเห็นว่าหน้าบรรณาธิการเป็นหน้าของการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของความคิดเห็นจากหนังสือพิมพ์ หรือในส่วนของความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก อย่างนักวิชาการ หรือจากผู้อ่าน ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหน้าบรรณาธิการส่วนที่สำคัญที่สุดคือ บทบรรณาธิการแต่อาจจะไม่ใช่จุดขายของหน้าก็เป็นได้ เช่น

หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ มีจุดเด่นหรือจุดขาย คือ คอลัมน์ “ปลายนิ้วนายกำแหง” โดย “นายกำแหง ภริตานนท์”

หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ จุดเด่นหรือจุดขาย คือ คอลัมน์จดหมายถึงบรรณาธิการ (Postbag)

หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ จุดเด่นหรือจุดขาย คือ ชื่อเขียนของ “กานแฟด้า”

หน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ข่าวสด และมติชน จุดขายอยู่ที่บทบรรณาธิการเป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามบทบรรณาธิการ ก็คือองค์ประกอบสำคัญของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับแสดงถึงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ของชาวกรณีมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในขณะนั้น

ส่วนการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหน้าบรรณาธิการ ไม่ควรจะเกิดขึ้นบ่อย เพราะอาจสร้างความสับสนใจกับผู้อ่านได้ โดยเฉพาะในส่วนของบทบรรณาธิการควรจะมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ เพราะถือเป็นจุดยืนของหนังสือพิมพ์

สำหรับแนวโน้มของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในระยะอันใกล้ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 8 ฉบับ จะยังไม่มี การเปลี่ยนในช่วงนี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงในแต่ละนั้นต้องอาศัยจังหวะ ความเหมาะสม เช่นเดียวกับหน้าอื่นการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่นเนื่องในโอกาสครบรอบวันเกิด ครบรอบปี อย่างที่บางกอกโพสต์ ได้ปรับปรุงรูปโฉมใหม่ทั้งฉบับ เนื่องในโอกาสที่หนังสือพิมพ์ครบรอบ 50 ปี เมื่อปี 2539 ที่ผ่านมานี้ หรือการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากกระแสสังคม เช่นภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปโฉมในหนังสือพิมพ์หลายฉบับ เช่นการปรับลดหน้าทำให้ส่วนต่างรวมทั้งหน้าบรรณาธิการมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งในแง่ของโครงสร้างและปริมาณเนื้อที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับหนังสือพิมพ์

1. การจัดทำหน้าบรรณาธิการควรมีความเป็นระเบียบและมีการแบ่งองค์ประกอบให้ชัดเจน เพื่อผู้อ่านจะได้ไม่สับสนในการอ่าน

2. หน้าบรรณาธิการ ควรมีโครงสร้างของหน้า และเอกลักษณ์หรือบุคลิกของหน้า ในการช่วยให้ผู้จดจำได้ ไม่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก

3. การใช้สีสันกับหน้าบรรณาธิการบ้างอาจช่วยให้ผู้อ่านสะดวกตาและน่าอ่านมากขึ้น

4. หนังสือพิมพ์ควรจะสำรวจกลุ่มผู้อ่านถึงความต้องการและรสนิยมของผู้อ่านเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษารวบรวมการวิจัยครั้งต่อไป น่าจะมีการวิจัยในเรื่องทัศนคติและความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อหน้าบรรณาธิการ ทั้งองค์ประกอบและรูปแบบการจัดหน้า เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้รับสาร และนำไปแก้ไขการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ต่อไป